

Гра як важливий елемент у вихованні

Якою буде людина в грі, такою буде і в праці, коли виросте. Тому виховання майбутнього діяча відбувається перш за все в грі. Отже, гра, її організація – ключ в організації виховання.

А. С. Макаренко

Постановка проблеми. У сучасному світі інформаційні технології настільки глибоко засвоїлись у свідомості людей, що інколи це призводить до відмови від реального світу і переходу у віртуальний. Вони впливають на соціальні процеси як позитивно, так і негативно. Наприклад, мобільні та інтернет-технології зробили величезний крок для комфортного спілкування. Завдяки їм ми можемо розмовляти з людьми, які знаходяться за тисячі кілометрів від нас. Але більшість сучасних дітей та підлітків надають перевагу іграм та спілкуванню в соціальних мережах. А це свідчить про синдром інтернет-залежності. У ситуації з карантинним обмеженням це загострилося. Тому необхідно вміти розмежовувати справжній світ від умовного, при цьому важливі рухливі ігри.

Виклад основного матеріалу. Позашкілля – це друга школа для дитини, де вона вчиться та розвивається. Заняття в позашкільній установі розкривають та доповнюють основні, опорні здібності, розвивають задатки у сфері науки, мистецтва, спорту та навички, необхідні в майбутній професії. Мій досвід роботи показує, що дуже вагому роль у всебічному розвитку відіграє живе спілкування дітей між собою. Комунікативні навички, здобуті в дитинстві, сприяють і допомагають соціалізації та подальшій самореалізації.

Діти обов'язково мають уміти контактувати одне з одним. Педагог повинен навчити вихованців ставитися до оточуючих з повагою, засвоїти деякі правила безконфліктних взаємин та виходу з суперечливих ситуацій. Необхідно виховувати почуття власної гідності, честі, доброти, любові до життя, милосердя, співчуття до ближнього.

На основі набутого досвіду висвітлено практичні поради керівникам гуртків щодо проведення дозвіллевих хвилин у позашкільному закладі.

Ключові слова: навчання, спілкування, дружба, взаємодопомога, гра.

Diachuk V. A. Game as an Important Component of Personality Development.

Based on the experience gained, practical advice to the leaders of the clubs on leisure activities in out-of-school institutions is highlighted.

Key words: studies, communication, friendship, mutual assistance, game.

Ці якості формуються на самих заняттях, коли опрацьовується навчальний матеріал, та на перерві. У вільний час дітей потрібно згуртовувати, особливо на початку навчального року. Адже специфіка позашкілля в тому, що в одній навчальній групі діти можуть бути не одного віку, з різних шкіл. Проте це не заважає вихованцям повноцінно спілкуватися. І наше завдання допомогти та створити для цього умови.

Розповім про ігри на перервах, під час яких діти знайомляться, спілкуються, здружуються.

Одна з початкових і обов'язкових – **«Знайомство»**.

Всі діти на чолі з учителем беруться за руки і стають у коло.

– Мене звати Валентина Адамівна, я веду гурток «Юний художник». (Таке нагадування сприяє швидшому запам'ятовуванню імені вчителя. На початку навчального року, коли ще йде набір у гуртки і на заняттях з'являються нові учні, це дуже доречно.)

Потім керівник звертається до дітей:

– А як вас звати?

І вчитель пропонує гуртківцю, що стоїть по ліву руку, сказати своє прізвище та ім'я. Наприклад:

– Мене звати Роман Корпач.

І всі разом йому відповідають:

– Привіт, Романе! Ми раді з тобою дружити! – При цьому піднімають руки і в повітрі роблять рухи, вітаючи один одного. І так далі по колу гуртківці називають себе.

Таке знайомство викликає у дітей радісні емоції. Увага до них з боку інших піднімає значимість кожного для самого себе. Діти охоче доповнюють своє відрекомендування короткою розповіддю: «Я люблю малювати (читати книги, грати у футбол, ходжу на танці)» та інше.

Ігрова форма представлення вчить, як правильно називати себе, та виробляє дикцію. Часто діти говорять невпевнено, тихо, несміливо. Та з часом вони виробляють навички правильного та чіткого мовлення.

Неодноразово у розмові з батьками виявлялося, що їхні діти ведуть себе в школі та інших місцях досить

закрито, мають труднощі у спілкуванні з однолітками. А в нашому закладі на перерві я спостерігаю, як вони вільно спілкуються та ще бувають ініціаторами розваг чи конкурсів. І цьому сприяють ось такі ігрові методи.

По закінченні знайомства вчитель пропонує учасникам взятися за руки і пробігтися у напрямку годинникової стрілки, або руху сонечка. Діти це з радістю приймають. Коли пробігли одне чи два кола, тоді звучить команда: «А зараз біжимо в іншу сторону, проти годинникової стрілки». Під час виконання таких вправ засвоюється поняття напрямку.

Потім учитель дає наказ зупинитися та показує вправи для розслаблення.

На цьому етапі, після вивчення «напрямку руху», доречні вправи для постави: «Кисті рук кладемо на плечі та з випрямленою спиною рухаємося по колу».

Учасники продовжують стояти в попередній позиції, а вчитель показує вправу: «Руки підняли вгору – вдих, руки опустили, потрусили пальчиками – видих». І так кілька разів.

Вихованці згуртувалися, трішки розслабили своє тіло і тепер можуть переходити до гри без учителя. Вони залишаються на своїх місцях у колі. Гра називається «Другий зайвий». Це – аналог гри «Третій зайвий», тільки ми її переробили для зручності.

Гра «Другий зайвий». Учні стоять у колі, а дві дитини – окремо. Одна з них буде втікати, оббігаючи всіх навколо, інша – доганяти. Учитель наголошує, що можна бігти не більше двох кіл, та до тих самих дітей не ставати. Коли втікач займає чиєсь місце у колі, то цей гравець уже не втікає, а ловить того хто доганяв (щоби бути за короткий час у різних ролях).

Учасників ця гра захоплює, як правило, в ній вони бурхливо виражають свою радість.

На наступному етапі їх потрібно заспокоїти, врівноважити.

Гра «Бабусю, бабусю, котра година?» Ведучий, тобто «бабуся», стоїть по одну сторону, а команда, що вишикувалась у рядок, – по другу. І перший гравець запитує: «Бабусю, бабусю, котра година?» Ведучий придумує образне завдання, наприклад: «Один велетень». І дитина уявно показує цей велетень – великий крок. Або – «Дві машинки». Учасник робить швидкі рухи у вигляді переміщення автомобіля. І так по черзі всі гравці просовуються вперед. Хто перший дійде до ведучого – той і виграв.

Ще на перерві використовуємо руханки з інтернету. Діти люблять танцювати під музику.

Є ще цікаві ігри, які можна використати на перерві.

Гра «Журавлі-журавлі». У грі вожак журавлиної зграї, котрого вибирають гуртківці, говорить: «Журавлі-журавлі, вигніться дугою». Всі гравці вибудовуються у вигляді дуги. Потім вожак, пришвидшуючи темп, продовжує: «Журавлі-журавлі, станьте мотузкою». Діти швидко, не опускаючи рук, перешиковуються в одну колону з вожаком, котрий все прискорює свої кроки під темп пісні. «Журавлі-журавлі, звивайтесь, як змія». Низка дітей починає робити плавні зигзаги. Вожак далі каже: «Змія, скрутилася кільцем», «Змія, випрямся» і т. д.

Вправи ці виконуються в наростаючому темпі, котрий переходить у біг, доки низка не зруйнується. Коли гравці заплутаються, гру починають знову.

Гра «Хлібчик». Гравці стають попарно, беруться за руки (пара за парою) на деякій відстані від гравця, у котрого нема пари. Він називається «хлібчиком».

– Печу-печу хлібчик! – викрикує «хлібчик».

– А спечеш? – запитує остання пара.

– Спечу!

– А втечеш?

– Побачу!

З цими словами двоє учасників гри біжать у протилежних напрямках з намірами з'єднатися і стати перед «хлібчиком». А той намагається спіймати одного з них до того моменту як вони візьмуться за руки. Якщо це йому вдасться, він разом зі спійманим складає нову пару, котра стає першою, а гравець, що залишився без пари, – стає «хлібчиком». Гра повторюється в тому ж порядку.

Остання пара може бігти тільки після закінчення переклички.

Висновки. Значення спілкування в нашому житті неможливо переоцінити. Потреба в контактуванні із собі подібними визначається людською природою і постійним перебуванням у суспільстві. Якість комунікації має величезний вплив на формування людської психіки, її здорового розвитку. І якщо дитина пізно потрапляє в соціум, у подальшому їй доведеться подолати чимало труднощів.

Завдання вчителя – створити умови, що сприяють якісній комунікації між учнями. Цьому можуть допомогти ігри. Рухливі та інтелектуальні ігри – природний супутник життя дитини, джерело радісних емоцій, що залишають незабутні враження. Вони містять велику спонукальну та творчу силу. Використання ігор та їх елементів у педагогічній діяльності є одним із методів навчання, фізичного розвитку й виховання дітей, формування їх як особистостей.

Література

1. Бикова О. В. Вплив ігрової діяльності на розвиток дітей дошкільного віку. *Теоретичні та практичні аспекти формування сучасних педагогічних технологій*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 12–13 лютого 2021 р.). Херсон, 2021. С. 61–63. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/ua/conf/ped/archive/1377/>
2. Величко З. Ігрові методи та технології навчання. *Позашкілля*. 2017. № 11. С. 53–57.
3. Грицюк Л. К., Завацька Л. А., Семенов О. С. Ігри та розваги у навчально-виховному процесі з учнями: навч. посіб. Луцьк: Ред.-вид. від. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1998. 148 с.
4. Піроженко Т. Особистісний розвиток дітей у творчих іграх. *Дошкільне виховання*. 2012. № 9. С. 28–30.
5. Порубльова В. Ігрові технології в навчальному процесі. *Сучасна школа України*. 2011. № 10. С. 25–36.
6. Федоренко Н. Ігрові форми як засіб спілкування, навчання та накопичення життєвого досвіду. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2014. № 14. С. 1–20.
7. Яременко Н. Соціально-педагогічна роль гри у формуванні особистості дитини. *Позакласний час плюс*. 2008. № 10. С. 7–22.